

การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของ  
นักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

นายพิทักษ์ คู่เจริญถาวร



ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาศาสตรบัณฑิต

ภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

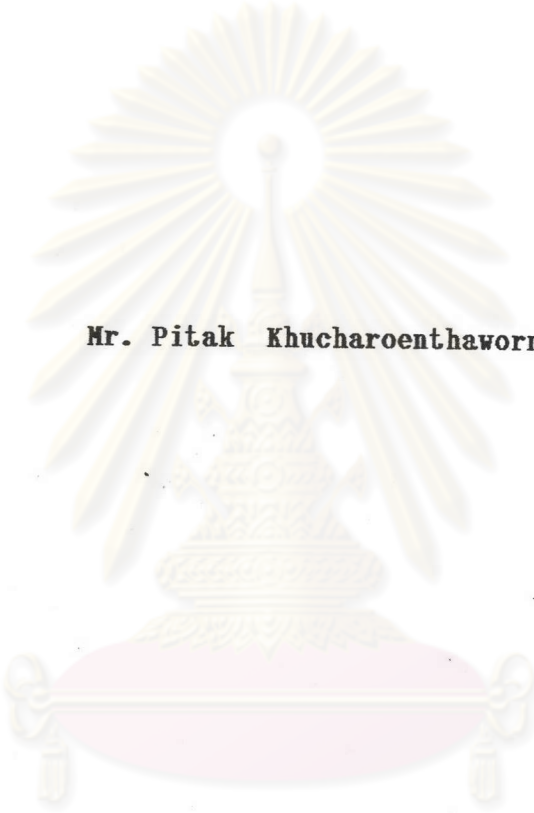
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-690-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**PATERNAL PARTICIPATION IN CHILDCARE AT THE KINDERGARTEN  
LEVEL IN BANGKOK METROPOLIS**



**Mr. Pitak Khucharoenthaworn**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements**

**for the Degree of Master of Arts**

**Department of Sociology and Anthropology**

**Graduate School**

**Chulalongkorn University**


**1996**

**ISBN 974-633-690-8**


หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียน  
อนุบาลในกรุงเทพมหานคร  
(PATERNAL PARTICIPATION IN CHILDCARE AT THE KINDERGARTEN  
LEVEL IN BANGKOK METROPOLIS.)

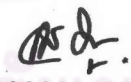
โดย นายพิทักษ์ คู่เจริญถาวร  
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน

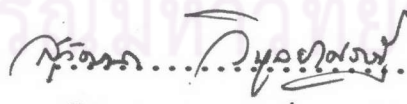
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาหามหาบัณฑิต

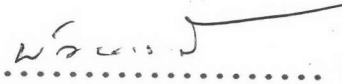
  
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ กุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ)

  
..... อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน)

  
..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์)

  
..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาวดี ชูโต)

พิทักษ์ กู่เจริญदार : การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียน  
 อนุบาลในกรุงเทพมหานคร (PATERNAL PARTICIPATION IN CHILDCARE AT  
 THE KINDERGARTEN LEVEL IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา :  
 รศ.ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน, 155 หน้า. ISBN 974-633-690-8

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชาย  
 ที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร และศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการ  
 เลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้  
 ทำการสุ่มตัวอย่างจากชายที่มีบุตรอยู่ในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 730 ราย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีตารางไขว้ แล้วทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ ผลปรากฏว่า  
 ตัวแปร อาชีพภรรยา สถานภาพการทำงาน สถานภาพการทำงานของภรรยา ระดับการศึกษา การ  
 ช่วยงานบ้าน จำนวนบุตร อายุ ระยะเวลาสมรส และผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ  
 ที่ 0.05 โดยที่ ตัวแปรทางด้านอาชีพ สถานภาพการทำงาน เป็นตัวแปรที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่  
 ใดกล่าวไว้ ซึ่งระดับนัยสำคัญทางสถิติดังกล่าว จะแสดงให้เห็นถึงระดับอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ที่  
 มีต่อตัวแปรทางการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรทางการช่วย  
 งานบ้าน พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร โดยมีนัยสำคัญทาง  
 สถิติทั้งในระดับ 2 และ 3 ตัวแปร ซึ่งกล่าวได้ว่าชายที่มีส่วนในการช่วยงานบ้านก็มีส่วนในการ  
 เลี้ยงดูบุตรด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้าม ตัวแปรอาชีพ รายได้ครัวเรือน และแบบของครอบครัว  
 ก็พบว่า ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนทางด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร  
 พบว่า บิดาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.1) จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูในระดับปานกลาง โดยที่ในกลุ่ม  
 ชายที่มีการเลี้ยงดูบุตรในระดับต่ำและในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 22.9 และ 22.0 ตามลำดับ  
 เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบในการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร พบว่า กลุ่มชายที่มีส่วนในการเลี้ยงดู  
 บุตรในระดับสูงนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการเป็นผู้คุ้มครองอันตรายแก่บุตร ในขณะที่รูปแบบใน  
 การวางแผนและจัดเตรียมเพื่อบุตรคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

เมื่อนำปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม มาวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์จำแนก  
 พหุ พบว่า อาชีพภรรยา ระดับการศึกษา การช่วยงานบ้าน จำนวนบุตร และผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก  
 มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตาม  
 สมมติฐาน และหลังจากนำตัวแปรอิสระอื่นๆ มาร่วมพิจารณาด้วย พบว่า มีความสามารถในการ  
 พยากรณ์ตัวแปรการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนตัวแปรการช่วย  
 งานบ้าน พบว่า ทั้งก่อนปรับ และหลังปรับ โดยการนำตัวแปรอิสระอื่นๆ มาร่วมพิจารณาด้วย จะม  
 มีความสามารถในการพยากรณ์คงเดิม กล่าวคือ การช่วยงานบ้านจะมีผลต่อตัวแปรการมีส่วนร่วมใน  
 การเลี้ยงดูบุตร

ภาควิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
 สาขาวิชา ..... ประชากรศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....  
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... x

## C630459 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY (DEMOGRAPHY)

KEY WORD: PARTICIPATION IN CHILDCARE / FATHER / CHILD AT KINDERGARTEN  
IN BANGKOK METROPOLIS

PITAK KHUCHAROENTHAWORN : PATERNAL PARTICIPATION IN CHILDCARE AT  
THE KINDERGARTEN LEVEL IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR :  
ASSOC. PROF. KUA WONGBOONSIN, Ph.D. 155 PP. ISBN 974-633-690-8

The purposes of this study are to investigate patterns of the paternal participation in childcare and socio-economic and demographic differentials of the paternal participation in childcare. The sample for this study represents the fathers who have children at kindergarten in Bangkok Metropolis. There are 730 fathers in total.

This study used cross-tabulation analysis, the chi-squared test and multiple classification analysis. The study showed that several variables such as wife's occupation, wife's work status, work status, education level, household chores, number of children, age, duration of marriage and father's childhood caretakers have the impact on childcare at 0.05 level of significance. It was also found that household chores has strongly significance related to the participation in childcare. On the contrary, household income, occupation and family pattern were not significantly related to paternal participation in childcare (level of significance less than 0.05). Considering the behavior of the paternal participation in childcare, the majority of the fathers (55.1 %) participated in childcare at the moderate level, followed by the low and the high level of participation (22.9 % and 22.0 %), respectively. In addition, those who were in the high level of participation in childcare stated that protection was a prime obligation, while planning for children's daily life and future were in the lowest priority.

The multiple classification analysis method was used to analyze the relationship between the paternal participation in childcare and selected socio-economic and demographic variables. It was found that wife's occupation, father's education, father's household chores role, number of children and father's childhood caretakers had an influence on the paternal participation in childcare. The relationships accorded with the hypothesis. However, father's household chores role had more effect on the paternal participation in childcare.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....  
สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์.....  
ปีการศึกษา..... 2538.....  
ลายมือชื่อนิติ.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

## กิตติกรรมประกาศ



วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลาย ๆ ท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ทักท้วงเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาตั้งแต่เริ่มกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิธนา วิบูลย์เศรษฐ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำ ปรับปรุงข้อผิดพลาดต่าง ๆ และชี้แนะประเด็นที่ได้บกพร่องตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาตี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาวดี ชูโต ที่ได้ให้คำแนะนำในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และผู้เขียนยังขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ ซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณทางโรงเรียนอนุบาลต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อเวลาอันมีค่าในการแจกแบบสอบถาม ตลอดจนกระทั่งการเก็บแบบสอบถามคืน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ต่าง ๆ ในอดีต ที่ได้สั่งสมความรู้ให้แก่ผู้เขียนมาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณต่อสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง ที่มีส่วนมอบทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์นี้ด้วย และขอขอบคุณ เพื่อน ๆ นิสิตประชากรศาสตร์ ที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้เขียนในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ใฝ่ศึกษาหาความรู้ และขอขอบคุณ คุณชิวเหง แซ่เจ็ย นางสาวของผู้เขียน ที่ได้ให้การสนับสนุน เอาใจใส่ด้วยความห่วงใย ทั้งเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดเวลา จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พิทักษ์ คู่เจริญถาวร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ณ

บทที่

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการศึกษา.....	9
เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
- ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา.....	9
- การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา.....	13
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา.....	22
สมมติฐานการศึกษา.....	29
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	30

2. ระเบียบวิธีวิจัย และลักษณะทั่วไปของข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ และวิธีการเก็บข้อมูล.....	32
ข้อจำกัดของข้อมูล.....	37
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	38
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	39
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	44
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
<b>3. ผลการศึกษา</b>	
ผลการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียน อนุบาลในกรุงเทพมหานคร : โดยวิธีวิเคราะห์แบบร้อยละ.....	57
ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร : โดยวิธีวิเคราะห์แบบตารางไขว้.....	60
<b>4. ผลการวิเคราะห์</b>	
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียน อนุบาลในกรุงเทพมหานคร : โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จำแนกพหุ.....	105
<b>5. สรุปและข้อเสนอแนะ</b>	
สรุปผลการศึกษา.....	114
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	128
ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัยในอนาคต.....	129
รายการอ้างอิง.....	131
ประวัติผู้เขียน.....	144



สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ร้อยละของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร.....	49
2. ร้อยละของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร.....	55
3. ร้อยละของชายที่แสดงการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามรูปแบบการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร.....	59
4. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามอาชีพ.....	62
5. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามอาชีพ และการช่วยงานบ้าน.....	64
6. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามอาชีพของภรรยา.....	65
7. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามอาชีพของภรรยา และการช่วยงานบ้าน.....	67
8. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงาน..	69
9. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงาน และอาชีพของภรรยา.....	71
10. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของภรรยา.....	73
11. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามสถานภาพการทำงานของภรรยา และการช่วยงานบ้าน.....	75
12. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน..	77
13. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน และแบบของครอบครัว.....	79
14. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามระดับการศึกษา และ การช่วยงานบ้าน.....	83
16. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามแบบของครอบครัว....	84
17. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามแบบของครอบครัว และ การช่วยงานบ้าน.....	87
18. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามการช่วยงานบ้าน.....	88
19. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามการช่วยงานบ้าน และ จำนวนบุตร.....	90
20. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามจำนวนบุตร.....	92
21. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามจำนวนบุตร และระดับ การศึกษา.....	94
22. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามอายุ.....	96
23. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามอายุ และการช่วยงาน บ้าน.....	98
24. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามระยะเวลาการสมรส..	99
25. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามระยะเวลาการสมรส และ การช่วยงานบ้าน.....	101
26. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก...	102
27. ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จำแนกตามผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก และระดับการศึกษา.....	104
28. การวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA) ของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของ ชายที่เป็นบิดา จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร..	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
29. สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีตารางไขว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบตารางไขว้ และสถิติไคสแควร์.....	123
30. สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา ด้วยวิธีการจำแนกเพศ (MCA).....	127

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย